

Den mytomspunna konstnärsbyn Grez-sur-Loing

Region Västernorrland startar upp ett samarbete med Frankrike

Fram till den 18 augusti visas på Prins Eugens Waldemarsudde utställningen "Grez-sur-Loing – Konst och relationer". Grez-sur-Loing är en mytomspunnen fransk konstnärsby som vid 1800-talets senare del var platsen för ett betydande konstliv med framförallt skandinaviska och anglosaxiska konstnärer, författare och musiker. Till byn, som är belägen cirka 6 mil sydost om Paris, kan snart konstnärer från Västernorrland söka sig för ett utbyte med stöd av regionen.

Grez, som byn kallas i dagligt tal, omges av åkermark, närd av floden Loing som flyter genom landskapet. Under dess blomstrande konstnärstid fanns i byn två pensionat, Hôtel Chevillon och Hôtel Laurent. Det var på dessa pensionat som svenskarna bodde. I dag drivs Hôtel Chevillon av en stiftelse som präglas av en traditionsrik och inspirerande miljö med möjlighet till konstnärligt arbete, tankeutbyte och social gemenskap. Gästerna är alla konstnärer, författare, tonsättare eller vetenskapsmän.

Konstnärskolonier är platser där det kreativa arbetet förenas med socialt umgänge. Jämfört med andra kolonier fanns i Grez en hög representation av kvinnliga konstnärer och många fann sina livskamrater där. På den många gånger återgivna bron över floden Loing friade Carl Larsson till Karin Bergöö. 1884 föddes i Grez deras första barn, dottern Suzanne. Karin och Carl var dock inte de enda som fann kärleken i Grez. Karl Nordström träffade här konstnären Tekla Lindeström. I Grez bodde även paret Emma Löwstädt och Francis Brooks Chadwick. De bodde i Grez permanent under åren 1889–1894 då de flyttade in i den så kallade rosa paviljongen i Hôtel Chevillons trädgård. Ytterliga några som fann kärleken i Grez var den kanadensiske konstnären William Blair Bruce och den svenska skulptören Carolina Benedicks. När William Blair Bruce anlände till Grez år 1885, var Carolina Benedicks redan en återkommande besökare där. Relationen utvecklade sig snabbt och i oktober samma år var de förlovade. I *Friluftsateljé* avbildar Blair Bruce sin hustru vid arbetsbordet på verandan bland grönskande träd. Hon sitter försjunken i sin egen värld, med ryggen mot oss. Den grönskande trädgården reflekteras i verandafönstrens öppna dörrar och hela målningen fylls ett skirt värmande ljus. Vi ser här ett av de rum som konstnärer i än i dag kan vistas i tack vare Stiftelsen Grez-sur-Loing.

Målningarna från Grez kan framförallt härledas till det franska friluftsmåleriet. Återkommande ser vi motiv från byn med sina vita stenhäus och trädgårdar, den gamla bron över floden Loing, omgivningarnas gröna ängar, skogsvägarna, samt vänskapsportätt och romantiserande porträtt av landsortsbefolkningen. Det är lätt att drömma sig bort i den idyll som återges. Den som betraktas som en av de mest framstående svenska friluftsmålarna i Grez var Julia Beck. Hon målade gärna i mulet väder. Men här blir det tydligt att även en hinna av grådisigt skimmer förmedlar en evigt existerande fransk rofylldhet. En lerig väg kan också vara vacker och den melankoliska stilen hon anammade kom att kallas just Grez-stilen. I Julia Becks målningar återkommer ofta kalligrafiska element, till exempel i gestaltningen av vassen vid Loings strand i målningen *Grez par Nemours*.

Carl Larsson hör till de konstnärer som sägs ha utvecklats allra mest i Grez. Hit anlände han 1882, fattig och refuserad av Salongsjuryn. Nu övergav han sitt akademiska idébaserade oljemåleri för ett friluftsmåleri i akvarell. År 1883 fick han till slut sitt stora

VOLYM

genombrott och vann guldmedaljen på Salongen i Paris. Samma år målade han *I köksträdgården*, där en ung bondflicka återges i Pensionat Laurents trädgård. Hon skuggar ansiktet mot ett starkt solljus.

I utställningen på Waldemarsudde visas över 100 konstverk av såväl kända som delvis okända konstnärer. De kvinnliga målarnas verk lyfts särskilt fram, liksom den sociala gemenskapen i konstnärskolonin. Majoriteten av de konstnärer som vistades i Grez var i trettioårsåldern och deras liv präglades av ambitionen att slå igenom på Salongen i Paris, samt att bilda familj. Utställningen vill visa hur konstnärerna inte enbart påverkades konstnärligt utan även i hög grad på ett privat plan. Livsstilen i kolonin var stillsam och ordnad, snarare än bohemisk. Antalet kvinnor var betydande, men samvaron var inte enbart harmonisk. I brev återgivna i den bok som producerats i samband med utställningen går att läsa hur både August Strindberg och Karl Nordström blev provocerade av kvinnor som inte anpassade sig: "För att avvända uppmärksamhet från sitt kön har de tillägnat sig vissa manliga vanor, röka, berusa sig, spela biljard med mera och höjden av allt, ha kärleksrelationer med varandra", skrev Strindberg. I dag ter sig samhället tack och lov (delvis) annorlunda.

Då jag vandrar runt i de olika rummen ställer jag mig genast frågan: varför har tidslinjen avstannat? Konstnärskolonin, som den såg ut under slutet av 1800-talet, kom förvisso att ligga i dvala under 1900-talet. I dag ser det dock annorlunda ut. Visst vore det spännande att i framtiden se en liknande utställning som den på Waldemarsudde, men där tidslinjen fortsätter in i vår samtid. Då ser vi snart på väggarna och i rummen, tavlor, skulpturer och tidsbaserade verk av konstnärer från Västernorrland. Där får vi se hur Grez inte enbart påverkade 1800-talskonstnärer, utan i hög grad även våra i dag levande konstnärer. Det är något att se fram emot!

Text och foto: Ida Rödén

Mer information:

Sedan ett år tillbaka erbjuder även Resurscentrum för Konst Norrbotten sina regionala konstnärer detta utbyte. Bland andra samarbetspartners kan nämnas Svenska Tecknare, Konstakademien, Sveriges författarfond, Teaterförbundet för scen och film och Region Gotland.

Mer information om utlysning och tillvägagångssätt finns på [Region Västernorrlands webbsida](#).

Volym 2019-03-18